

FELKÉSZÜLNI... FIGYELEM! ISKOLA?

AVAGY KAPCSOLÓDÁSI PONTOK AZ
ÓVODAI ÉS ISKOLAI NEVELÉS -
OKTATÁSBAN

**Liszákné Jakab
Renáta**

Tanító-magyar
műveltség terület,
T.A.P. szakos
gyógypedagógus,
Logopédus,
Szakvizsgázott
gyógypedagógus
fejlesztő-differenciáló
szak

jakabrena@gmail.com

- Vannak céljaink, amelyek meghatározzák életünket
- Változás feltételei, alapkövei
- Kapcsolódási pontok – feltételek – következmények
- Az átmenet időszaka
- Felmerülő problémák, kérdések
- Iskolaérettség
- Megoldási lehetőségek
- Gondolatébresztő

Miről is lesz szó?

Mérföldkövek

- Életünket meghatározzák, befolyásolják, alakítják
- Vannak eleve elrendelvek (születés, 1. születésnap, az első karácsony,...)
- Lesznek elérendők, tervezettek (iskolaválasztás, szakma, életcélok, tervek...)
- Először, amikor ezek előtt állunk, hatalmasnak tűnek, szinte elérhetetlenek...
- ... átlépés (mi leszünk nagyok) ... újabb mérföldkövek előtt állunk

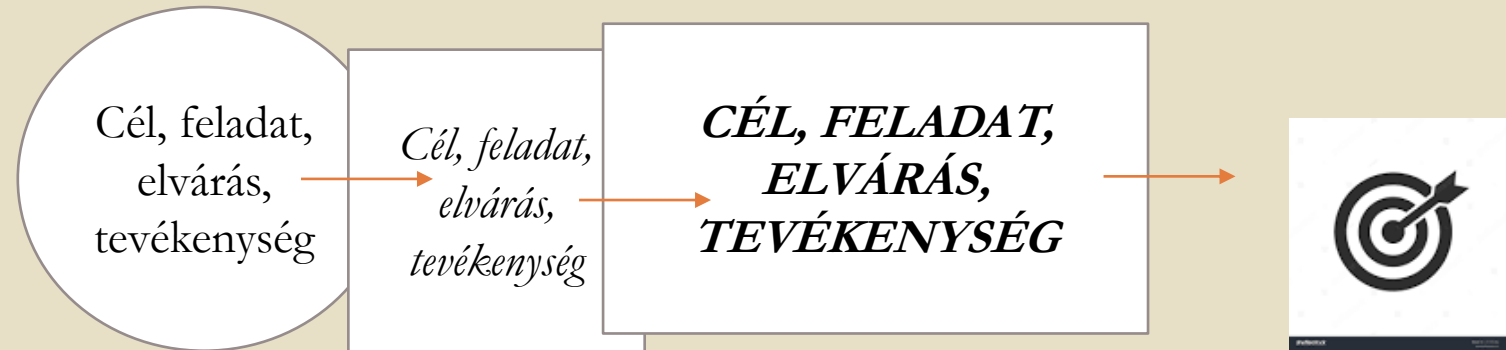
Az út ...

- Nem mindig a cél, ami meghatározó, hanem az odavezető út, a tapasztalás, a meglévő tudás.
- Milyen úton, kivel, hogyan, miért... (egyéni, új - meghatározott, ismert..)
- A VÁLTOZÁSOK és az ezekhez való alkalmazkodás visz előbbre a cél felé.
- Meghatározó a család, amire számíthatunk, ami biztos pont, ami példa, ami irányt mutat, időnként (kellő tapasztalatunk híján) irányít...és mindig ott van, ahol szükség van rá. Ez egy optimális nézőpont, egy vezérfonal, mert az élet folyamatos kihívások elé állít bennünket, amelyek megerősítenek a folytatáshoz.
- Kik kísérhetnek el bennünket az úton? Nézzük az indulást:
- Szülők, testvérek, barátok, óvónő, tanító, tanár, szakemberek...

Időkerék

- család → bölcsőde → óvoda → általános iskola ...
- Mindegyik egy mérföldkő eltérő elvárásokkal, feladatokkal, tevékenységekkel, célokkal, ahol új tapasztalatokkal gazdagodunk, felkészülünk a következőre.
- Kapcsolódnak – egymásra épülnek, bővülnek – alakítanak, formálnak

Változás alapkövei

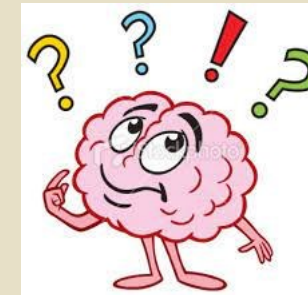
Feltétel: ép idegrendszer, ép érzékszervek (érintés)

BESZÉD ↔ MOZGÁS

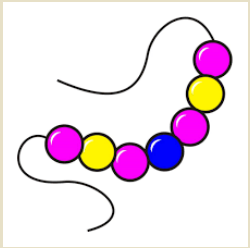
GONDOLKODÁS

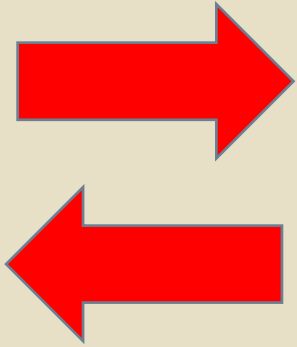
Lépésről lépésre

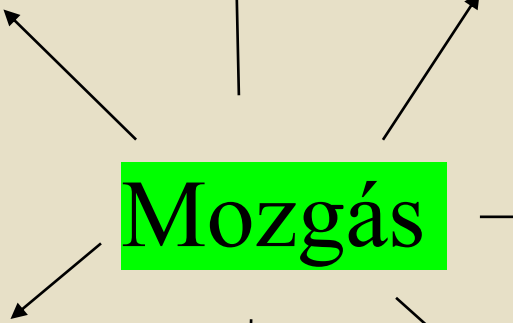
- Mit látunk a fejlődés során? Melyek a látványos pontok?
- MOZGÁS (összerendezettség, aktivitása, gyakorisága) → nagymozgások (kúszás, mászás, állás, járás), finommozgás (markolás, csipegetés, torony építése ...)
- BESZÉD szókincs, grammatika, mondatalkotás, pontos artikuláció
- GONDOLKODÁS tevékenységben, próbálkozásokban (önmagunkhoz képest)
- mozgás → beszéd: beszédünk is mozgás (artikuláció) finommotorika fejlődésével az artikuláció is ügyesedik
- beszéd → mozgás: Szavakban is meg tudjuk fogalmazni a mozgás kivitelezését, változásokat (értés is)
- beszéd → gondolkodás: szavakkal fejezzük ki gondolatainkat, követhető a fejlődés
- gondolkodás → beszéd: gondolkodunk - új szavakat tanulunk, bővülő szókinccsel fejezzük ki gondolatainkat
- mozgás → gondolkodás: kifinomultabb mozgások – gondolkodás fejlődése
- gondolkodás → mozgás: bonyolultabb mozgások, mozgássorok megértése, kivitelezése

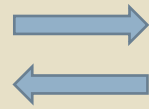
Mozgás

Beszéd

Beszéd

gondolkodás

- Szavakkal fejezzük ki a gondolatainkat
- újabb szavak használata, szókincs bővül
- Kifejezés is pontosabbá válik nyelvtanilag

nyomon követhető a fejlődés

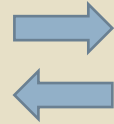
változatos megoldások létrehozása

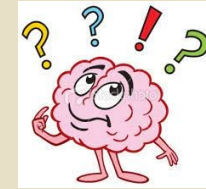
nyelvi fejlődés – gondolatok árnyalt megfogalmazása

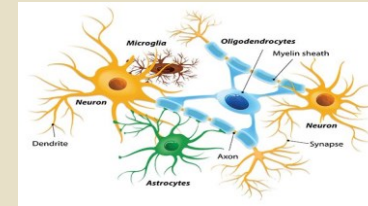
Mozgás

gondolkodás

- Mozgások ismétlése, gyakorlása, rendszeressége → idegkapcsolatok száma nő

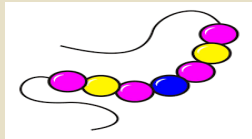

- Kifinomultabb mozgáskivitelezés

gondolkodás, idegrendszer fejlődik
több megoldás adott problémára, hatékonyság

◦

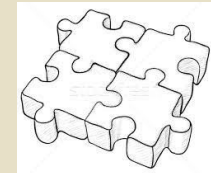

- Beszéd alaki, tartalmi fejlődése

- beszédértés, artikuláció

alkalmazkodás az életkori elvárásokhoz, feladatokhoz
(irányok, sorozatok, különbségek, figyelem,
gondolkodási képességek fejlődése)

Ugorjunk az óvodába!

Mozgásfejlesztés

- Járások egyenletes járás -Irányok
- Futások (fut, megáll) Stop! játék
- Nagymozgások fejlesztése (mozgás, mozgássor)
- Finommotorika fejlesztése (építés, gyöngyfűzés, gyurmázás, festés, tépés...)
- Ceruzafogás – kézdominancia! (NE erőltessük, NE szoktassuk át!!)
- Rajzolás, színezés
- Építés, alkotás

Hatása

- Egyenletes ritmus beszédritmus, irány, figyelem
- Lendület, beszéd, vonalvezetés megállítása
- Mozgáskoordináció fejlődik
- Finommotoros koordináció, beszéd
- Grafomotorika fejlődése (írás előkészítése)
- Figyelem-fegyelem, határok betartása
- Képzelet, fantázia, kreativitás, szerialitás (másolás, mintakövetés)

Ugorjunk az óvodába!

Mozgásfejlesztés

- Trambulózás, biciklizés, hintázás, fára mászás, bukfencezés ... stb.

(amit a gyermek szívesen, örömmel végez)

- Irányított mozgás: torna, sport, mozgásművészetek
- Zene, tánc, színjátszás ill. kirakó, építőjáték
- Saját mozgás irányítása, szabályozása
- **Beépítés a mindennapokba:**
babzsákgyakorlatok, labdagyakorlatok, mozgássorok, irányok követése,

Hatása

- Egyensúlyérzéki figyelem fejlődése
→ idegrendszer érése
- Saját mozgás irányítása, figyelem a testre, mozgására irányul - tudatos szabályozás
- Mintakövetés, szabálykövetés – idegrendszer éretlenségét kompenzálja
- Figyelem – fegyelem – külső-belső kontroll kialakulása
- Rendszeresség igénye, tudatos figyelem, fegyelmezett, kontrolált viselkedés

Ugorjunk az óvodába!

Beszéd

- Beszélő környezet, beszédingerek sokasága
gyerek-gyerek, gyerek-felnőtt interakciók
- Vers, mondóka, kiszámolók, dalok tanulása
- Beszéd-mozgás integrációja
- Mesélés, mesehallgatás
- Utasítások, feladatok
- Beszédészlelés

Hatása

- Beszédkészlet kialakítása, fenntartása
- Bővül a szókincs, verbális emlékezet erősödik,
fejlődik a gondolkodás, nyelvi fejlődés, beszédértés
- Könnyebb rögzítés, agyterületek kapcsolata
- Szókincs, kifejezés, gondolkodás, kreativitás,
figyelem, fegyelem, viselkedés-példaadás,
koncentráció, érzelmek, beszédértés
- Feladatértés, beszédértés
- Figyelem, részképességek fejlődnek

Ugorjunk az óvodába!

Gondolkodás

- Logikai feladatok

Pl.: mondatbefejezések, sorozatok kirakása

- Analógiák
- Puzzle
- Kakukktojás keresése
- Lotto játék
- Azonosságok, különbségek
- Árnyékkereső

Hatása

- Megoldáskeresés
- Gondolatmenet kialakítása, követése, rutin, rögzítés, gyakorlás
- Rész-egész viszonyának érzékelése
- Analízis-szintézis fejlődése, lényeglátás
- Összehasonlítás
- Differenciálás

Ugorjunk az óvodába!

A gondolkodás-beszéd-mozgás fejlődése jól nyomon követhető:

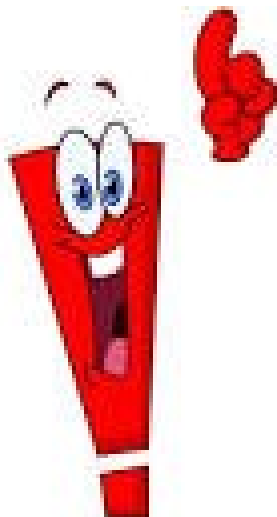
- Bővül a szókincs, beszédészlelés fejlődik
- Választékos, tudatos mondatalkotás spontán vagy irányított helyzetben
- Verbális, vizuális memória erősödik
- Mozgáskoordináció javul, erősödik
- Finommotorika, grafomotorika ügyesedése, dominancia
- Képzelet, fantázia változatosabb
- Problémamegoldás –több lehetőség, kreatív megoldások
- Figyelem-fegyelem (mozgás)
- **Tanulás előkészítése**

- Általános tájékozottság
- Szókincs, ismerettár bővül
- Szabálykövetés
- Számlálás (mennyiségek, relációk)
- SZÁMLÁLÁS \neq SZÁMOLÁS (differenciálás)
- Logikai feladatok
- Vonalvezetés
- **Irányított mozgás:** figyelemkoncentráció, önismeret, feladattudat, feladattartás, fegyelem, tanulás alapja... stb.
- Iskolaelőkészítő foglalkozás, ráhangolódás

Nagycsoportban

- Figyelem (tartóssága, koncentráció, megosztás)
- Feladattudat
- Feladatértés
- Kitartás
- Kudarctűrő képesség
- Monotóniatűrés (gyakorlás)
- Viselkedés
- Játék
- Önellátás
- Önálóság
- Fegyelem-mozgás

**Kiemelt szerepe van,
áthatja a fejlődési
folyamatot, és
folyamatosan fejlődik**

- A fő tevékenység az óvodában
- Fejlődik az életkorral (gyakorló játék, szerepjáték, „mint ha” játék)
- Fejleszti a szociális készségeket, kognitív képességeket – ezáltal nevel, személyiséget formál
- Szabálykövetésre, mintakövetésre, együttműködésre vagy önálló feladatvégzésre, önellenőrzésre tanít
- Gyógyít, feszültséget old
- Szórakoztat
- Játsszani is meg kell tanulni!
- Törekedni kell a játékosságra a tevékenységvégzésben ez eredményesség érdekében

A játék

A tanulás

- Áthatja egész életünket (mozgás, tevékenység, cselekvés, szerepek ... stb.)
- Az iskolai élet fő tevékenysége (írás, olvasás, számolás, nyelvek, viselkedés)
- Új ismerethez juttat, átalakít, rendszerez, fejleszt, erősít ...
- Mindenkitől tanulhatunk
- Feltétele:
- Irányított mozgás (járások, iránygyakorlatok, egyenletes járás, tapsolás,)
- Feladatvégzés rendszeressége, igénye
- Elvárások-teljesítmény (gyakorlás-érés-beépülés)

Óvodából iskolába

- Meghatározó mérföldkő szülőknek, gyermeknek
- Iskolaérettség testi, lelki, értelmi komplexitás Kinek a döntése legyen?
- Fontos!
- A gyermek érdekeit tartsuk szem előtt
- Hallgassunk a szakember/ek véleménye

Változás

© 2008-2009, www.abc.com

- Időbeosztás
- Feladatok (játék-tanulás) aránya, a játékot a játékosság váltja fel
- Feladatok minősége – írás, olvasás, számolás
- Feladatok mennyisége
- Napirend
- Személyek (tanító/k, osztálytársak)
- Tárgyi feltételek – taneszközök
- Közvetlen foglalkozás, kontroll
- Önálló és közös feladatok aránya

Lehetőségek az átmenet könnyítésére

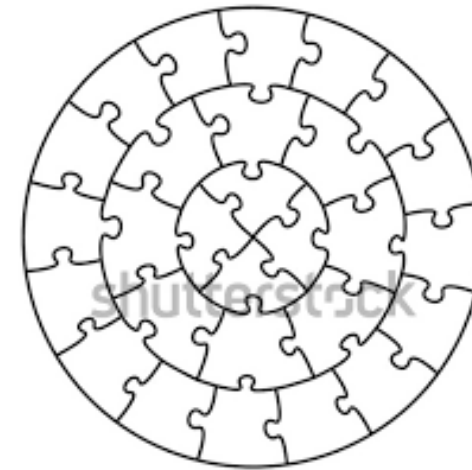
- Nagycsoportban előkészítő foglalkozás
- Az iskola, tanítók is tartanak foglalkozásokat az ovisoknak
- Tanító szülői értekezletet tart az óvodában (eszköz, módszer, lehetőségek)
- Nyílt nap az ovisoknak a suliban – játékos foglalkozás
- Tanítói látogatások
- Közös program szervezése pl.: iskolások mesét olvasnak az ovisoknak
- Tanévkezdés előtt szülőknak szülői értekezlet
- Közös műsor az évnyitón gyerekeket az óvónők átadják a tanítóknak, apró ajándékok az iskolásoktól, köszöntés
- Tanterem díszítése, óvodai munkák
- Óvónők látogatása az iskolában

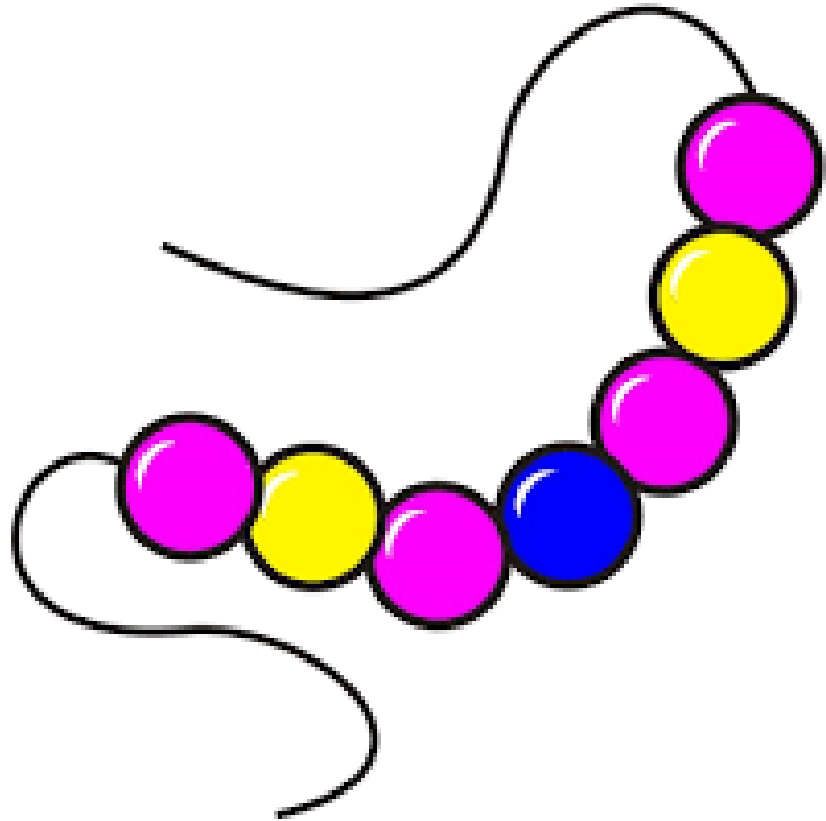
Hogy a váltás könnyebb legyen...

- Játékosság elve (az iskola váljon „óvodássá”, és ne az óvoda iskolássá)
- Kis lépések elve (megalapozás)
- Fokozatosság
- Következetesség (tanulás, elvárás, tevékenység, viselkedés)
- Együttműködés gyermek-tanító-szülő
- Előkészítő időszak a megalapozás, átmenet könnyítése
- Képességfelmérés
- Differenciálás, egyéni képességfejlesztés, átjárható csoportok

- **Lényeg:** Egy feladattal több képességterület fejlődik, és a fejlettebb terület magával húzza az elmaradt terület fejlődését
- Pl.: **Gyöngyfűzés**
- Örömforrás, motiváció
- Finommotorika
- Szem-kéz koordináció
- Vizuális észlelés, differenciálás
- Szerialitás
- Figyelemkoncentráció
- Feladatértés
- Feladattudat, feladattartás
- Szabálykövetés
- Kitartás, monotoniatűrés

Komplexitás

Mire van hatása?

- Olvasás előkészítése: hang-betű megfeleltetés (színgyöngy)
- Írás előkészítés: finommotorika, szem-kéz koordináció
- Számlálás: gyöngyök számlálása, kombinatorika, számsorok
- Gondolkodás - logika
- Számlálás – számolás (pótlás!)

Iskolaérettség

- Elérése egy fejlődési folyamat eredménye, DE! az egyes képességek nem egyszerre, nem egy időben érnek
- Szempontok, amelyek segítenek a megítélésben
- Fontos az óvónők, szakemberek (gyógypedagógus, logopédus, pszichológus ...) véleménye, szülői tapasztalat

Testi érettség (érett idegrendszer)

- Első alakváltás, fogváltás
- Délutáni alvást már nem igényli a gyermek
- Mozgása összerendezett (kúszás, mászás, lábujjhegyen-, sarkon-külső talpélen járás, guggolás, szökdelés)
- Pontatlanságuk, és az egyensúlyi bizonytalanság → idegrendszeri éretlenséget jelez → figyelemkoncentráció gyengesége, magatartási zavar, tanulási nehezítettség
- Finommotorika fejlettsége
- Vállöv, csukló, ujjak mozgékonyak és függetlenek → ÍRÁS

Iskolaérettség

- Keresztcsatornák jól működnek → végtagok függetlenednek egymástól
- Ellenben! Egész testével ír, akaratlan együttmozgások – energiavesztés – FÁRADÉKONYSÁG
- Dominancia (szem-kéz-láb-fül) kialakulása (azonos oldali), szemmozgások, ÁTSZOKTATÁS!
- Az ellenoldali szem átállítja a kezét → visszafele olvas, betűcsere, lassúbb szövegértés, szövegre emlékezés pontatlan, nehézkes
- Földominancia jó, ha a domináns kéz oldalára esik, ellenben pontatlan, lassúbb a beszédhallás, ritmusgyengeség tapasztalható
- Szem-kéz koordináció (olvasás, írás)
- Kézközépcsontok fejlődése 10-12 éves korra fejeződik be
- Ceruzafogás, használat eltérő nézőpont óvónők, tanítók (vastag ill. háromszögű ceruza, ceruzafogó)
- Fontos: lazítás, lendület, grafomotoros koordináció
- Testséma ismerete / pontatlansága –bizonytalan tájékozódás

Iskolaérettség

- Értelmi
- 15-20 percet tudjon figyelni (lazítás, játékosság, mozgás)
- Általános tájékozottság (önmaga, körülötte lévő világ)
- Idő-tér relációk, relációszavak ismerete, biztonság, ellenben nyugtalanság, bizonytalanság, írás, olvasás feltétele
- Alakilag, tartalmilag ép beszéd (grammatikailag pontos bővített mondatok)
- Beszédértés, beszédészlelés életkori szintű
- Reprodukáló képesség (utánzás) tanulás alapja-önálló tevékenység
- Soralkotás, sorozatok (írás, olvasás)
- Iránykövetés (Ha nem természetes, tanulni kell!)

Iskolaérettség

- Gestalt látás: Részeket egészként látjuk, ellenben: összeolvasási nehézség, írás
- Alak-háttér differenciálás: lényeg kiválasztása, hiánya: figyelem terelődik
- Alak-forma-nagyság állandósága (1 hang 4féle betű)
- Azonosság-különbségtétel
- Auditív differenciálás (hangcsere, betűcsere)
- Analízis-szintézis (összeolvasás, írás, helyesírás)
- Átfordítási képesség (tollbamondás)
- Gondolkodási képesség logikus gondolkodás, problémamegoldás, ítéletalkotás
→ önálló tanulás
- Emlékezet – vizuális, auditív / rövidtávú-, hosszútávú-, munkamemória
- Figyelemkoncentráció, megtartott figyelem, figyelem tapadás → tanulási, magatartási nehézség

Iskolaérettség

Pszichés tényezők

- Motivált legyen az iskolakezdésre, várja
- Kapcsolatteremtés (felnőtt, gyerek)
- Irányítás, szabályok elfogadása, alkalmazkodás
- Segítségkérés, -elfogadás

Szociális tényezők

- Feladattudat, feladattartás
- Monotóniatűrő képesség – gyakorlás
- Kudarctűrő képesség
- Önálló tevékenység

Felmerülő problémák/kérdések

- Iskolaérettség kérdésköre (testi, értelmi, lelki, szociális érettség)
- <https://www.facebook.com/104526551017721/posts/485792136224492/?sfnsn=mo>
- Értelmes, de túl mozgékony /játékos
- Nem érett a gyermek az iskolára (fáradékony, figyelem / fegyelem probléma)
- Alkalmazkodási, együttműködési, magatartási nehézségek
- SNI, BTMN
- Ügyes volt az oviban, az iskolában kevésbé jól teljesít
- Iskolát vagy tanító nénit keressünk a gyerekeknek
- Kinek jó, ha 5 évesen még oviban marad a gyermek – visszatartás kérdésköre

Felmerülő kérdések

- Beszédhibás a gyermek
- Beszédértés, beszédészlelés szintje
- Fejlődés: önmagához mérten fejlődött sokat vagy életkori szintnek megfelelően (elfogult szülők)
- Gyermekek összehasonlítása (testvérek, barátok, szomszédok... gyerekei)
- Szülői hírcsatorna, avagy kinek higgyünk?
- Szakember/ek véleménye, iskolaérettségi vizsgálat, szakértői vizsgálat – fejlesztés
- Lényeg! A gyermek érdekeit, személyiségét, fejlődési szintjét tartsuk szem előtt, hogy a tanulás öröm legyen, hosszan kitartson.
- Az úton a szülőnek is kíséernie kell a gyermekét, és neki sem mindegy, hogy milyen ez az út.

Célunk legyen ...

- ... átmenet megkönnyítése, így valamennyi váltást segíteni kell. alsó-felső tagozat, ált isk. középfok
- Tanulás öröm legyen, elvarázsoljon
- Az iskolai élet befogadó, támogató, inspiráló, együttműködő legyen
- Személyiségformálás

- Alsó felső tagozat közötti átmenet megkönnyítése
- Szemléletben (tanító - tanár)
- Tananyagban
- Elvárásban
- Módszerekben
- ➡ konzultáció, óralátogatás, közös programok ...
- ➡ fokozatosság, koncentrikusan bővülő ismeretanyag, ismétlések, képességfelmérés, differenciálás
- Általános iskola – közép fokú oktatás

Gondolatébresztő

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

jakabrena@gmail.com